

Z A T W I E R D Z A M

Prof. dr hab. Adam Zając

.....

**SZCZEGÓŁOWE PROCEDURY OGŁASZANIA ORAZ
PRZEPROWADZANIA EWAKUACJI Z DOMU
STUDENTA AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
W KATOWICACH**

Opracował:

Przemysław Pieniężny

Katowice, dnia 1 czerwca 2020 roku

WSTĘP

W obiektach zamieszkania zbiorowego, który przeznaczony jest „do okresowego pobytu ludzi, w szczególności hotel, motel, pensjonat, dom wypoczynkowy, dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe, schronisko, internat, **dom studencki**,...” mamy do czynienia z dużą zbiorowością ludzką o różnych cechach psychiczno – fizycznych.

Najczęściej charakter tej zbiorowości oraz wyposażenie w instalacje i warunki techniczne ewakuacji decydują o powodzeniu akcji ratowniczej. Do podstawowych czynników wpływających na zachowanie się ludzi w budynku w którym wystąpiło zagrożenie, należą:

- charakter źródła zagrożenia, tj. pożar, rozchodzenie się dymu, itp.
- rodzaj budynku, jego konstrukcja i wystrój wewnątrz (dróg ewakuacyjnych),
- struktura funkcjonalno – przestrzenna budynku (rozwiązania komunikacyjne, techniczne warunki ewakuacji, instalacje techniczne i przeciwpożarowe),
- sposoby i rodzaje zabezpieczeń budynków w zakresie bezpieczeństwa pożarowego,
- cechy psychomotoryczne pojedynczych osób i zbiorowości ludzkich.

ZAKRES EWAKUACJI

Zakres ewakuacji bywa bardzo różny i zależy głównie od:

- lokalizacji źródła pożaru, jego zasięgu i prędkości rozprzestrzeniania się ognia oraz toksycznych produktów spalania (dymu),
- stopnia zagrożenia spowodowanego pożarem, który związany jest z jego rozwojem (powierzchnią, kubaturą, liniową prędkością spalania, rodzajem materiałów palnych oraz temperaturą),
- liczby osób ewakuowanych oraz ich sprawności fizycznej i psychicznej,
- liczby znajdujących się w dyspozycji sił i środków ewakuacji (przeszkolonego personelu odpowiedzialnego za działania ratownicze),

Pod względem zakresu ewakuację możemy podzielić na częściową i całkowitą.

Przez pojęcie ewakuacji częściowej rozumie się zespół czynności związanych z ewakuacją ludzi i mienia znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie pożaru lub zagrożonych pożarem stref pożarowych lub kondygnacji budynku. Ewakuację częściową przeprowadza się pod warunkiem, że rozprzestrzenianie się ognia będzie ograniczone przez elementy konstrukcyjne budynku (oddzielenia przeciwpożarowe). Jako normę dla budynków zamieszkania zbiorowego przyjmuje się poniższy scenariusz działań ewakuacyjnych:

Jeżeli pożar zlokalizowano na kondygnacji (poziomie) „P”, to zasadą jest by natychmiast ewakuować poziomy „P+1” i „P-1”. Stali użytkownicy (lokatorzy) jak również osoby czasowo przebywające (goście) w obiekcie na każdej z tych kondygnacji (piętrze) ewakuują się schodząc klatkami schodowymi. Do tego celu przeznaczone są dwie skrajne klatki schodowe, które zostały wydzielone pożarowo drzwiami o odpowiedniej odporności ogniowej. Dodatkową drogą ewakuacyjną jest główna klatka schodowa usytuowana w środkowej części budynku Domu Studenta, która podobnie jak pozostałe została wydzielona pożarowo. Drzwi z klatek ewakuacyjnych prowadzą bezpośrednio na zewnątrz budynku. Ze względu na brak możliwości automatycznego otwarcia drzwi ewakuacyjnych skrajnych klatek schodowych, należy w ich bezpośrednim sąsiedztwie umieścić w szklanej kasecie klucz do ich otwarcia. Zasadą jest, że w pierwszej kolejności ewakuację należy rozpocząć od osób o ograniczonej zdolności poruszania się (jeżeli przebywają w budynku).

Przez pojęcie ewakuacji całkowitej rozumiemy zespół czynności, który polega na ewakuacji całego stanu osobowego oraz cennego mienia budynku (strefy pożarowej). Ewakuację całkowitą należy przeprowadzić gdy, zachodzi niebezpieczeństwo:

- rozprzestrzenienia się pożaru na cały budynek,
- zadymienia dróg ewakuacyjnych i stref pożarowych budynku,
- wystąpienia niebezpiecznych stężeń toksycznych par, gazów i pyłów, które mogą wydzielić się podczas spalania,
- uszkodzenia elementów wytrzymałościowych konstrukcji budowlanych i zachwiania statyki budynku.

Należy pamiętać, iż szybkie przeprowadzenie ewakuacji całkowitej będzie możliwe tylko przy pomocy dobrze wyszkolonego personelu i zdyscyplinowanych lokatorów zakwaterowanych w budynku.

ORGANIZACJA AKCJI EWAKUACYJNEJ

Istotą bezpiecznej ewakuacji jest rozpoczęcie jej w odpowiednim momencie i najlepiej w sposób zorganizowany. Ewakuację należy rozpocząć w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia osób przebywających w obiekcie. Decyzja taka w sytuacji realnego zagrożenia zapada z reguły samoistnie, niemniej w świetle obowiązujących przepisów za jej podjęcie jest odpowiedzialna osoba, której powierzono opiekę nad grupą ludzi (kierownik). Ewakuacja całkowita nie jest konieczna, a nawet nie wskazana w przypadku, gdy źródło ognia zostało zlokalizowane i nie stanowi zagrożenia dla przebywających w obiekcie osób, a jego likwidacja jest możliwa za pomocą sprzętu gaśniczego będącego na wyposażeniu obiektu (gaśnic i wewnętrznej instalacji hydrantowej)

Ewakuacja powinna obejmować osoby przebywające w obiekcie przy wykorzystaniu odpowiednio oznakowanych dróg ewakuacyjnych, w skrajnych wypadkach z wykorzystaniem każdej z dróg i wyjść o ile oczywiście nie zostały one już odcięte przez płomień lub toksyczne produkty spalania. Kryterium decydującym o skuteczności prowadzenia działań ewakuacyjnych jest czas ewakuacji. Cechą charakterystyczną tragicznych w skutkach pożarów jest najczęściej zwłoka w rozpoczęciu ewakuacji ludzi z zagrożonego miejsca. Należy wziąć pod uwagę także fakt, iż w przypadku pobytu w budynku osób niepełnosprawnych czas ewakuacji wykładniczo rośnie w stosunku do czasu określanego dla takich sytuacji, które dotyczą tylko ludzi fizycznie sprawnych. Dlatego personel odpowiedzialny za przebieg ewakuacji – powinien pamiętać o szybszej, sprawnej pod względem organizacyjnym ewakuacji tych osób, gdyż czas ewakuacji ludzi niepełnosprawnych jak i ludzi fizycznie sprawnych z obiektów jest uwarunkowany tymi samymi czynnikami, tzn. szybkością narastania promieniowania cieplnego i powstaniem niebezpiecznych stężeń produktów spalania.

Sygnałem do rozpoczęcia ewakuacji jest najczęściej, ustne (głosowe) przekazanie informacji – polecenia (nakazu) przez osobę, która ją zarządza.

Ewakuacja przynosi najlepsze rezultaty jeżeli do jej prowadzenia wykorzystuje się nadawanie komunikatów ustnych przez personel (kierownik, recepcjonista). To rozwiązanie przyjęto jako podstawowe i jedyne w obiektach zamieszkania zbiorowego jakim są domy studenta. Należy jednak uznać je za niewystarczające i niespełniające współczesnych standardów. Rozwiązaniem ze wszech miar pożądanym powinien być dźwiękowy system rozgłoszeniowy obsługiwany przez odpowiednio przeszkolonych pracowników, przy użyciu systemów nagłośnieniowych obejmujących swoim zasięgiem cały budynek domu studenta.

W chwili przybycia pierwszych jednostek Straży Pożarnej należy podporządkować się poleceniom dowodzącego strażaka, któremu należy złożyć krótką informację o przebiegu akcji. Jako sektory zbiórki dla osób ewakuowanych proponuje się wykorzystać powierzchnię parkingu położonego bezpośrednio przy obiekcie.

PROCEDURA – SPOSÓB POSTĘPOWANIA DLA OSÓB ORGANIZUJĄCYCH EWAKUACJĘ Z DOMU STUDENTA

Za decyzję o ewakuacji osób znajdujących się w budynku w przypadku powstania pożaru lub innego miejscowego zagrożenia, odpowiedzialny jest kierownik Domu Studenta Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, bądź osoba przez niego wyznaczona (portier, personel) lub zastępująca go. Przy podejmowaniu stosownej decyzji powinien:

1. Określić rodzaj, priorytety, sposoby i kolejność ewakuacji.
2. Określić wymagane siły i środki do ewakuacji.
3. Wyznaczyć osoby (koordynatorów) odpowiedzialne za koordynację ewakuacji, które na poszczególnych kondygnacjach budynku powinny pomagać w szybkim i sprawnym opuszczeniu obiektu, informując jednocześnie o wyznaczonych miejscach zbiórki dla ewakuowanych ludzi.
4. Określić sposoby, kolejność i rodzaj ewakuacji składników mienia.
5. Nawiązać łączność z jednostką straży pożarnej, ewentualnie powiadomić pogotowie ratunkowe, policję lub specjalistyczne jednostki ratownicze.

Sygnalem alarmowym informującym o zagrożeniu będzie każdorazowo włączenie systemu sygnalizacji pożaru lub informacja przekazana ustnie - głosowo.

Ogłoszenie alarmu dla osób przebywających w budynku powinien dokonać koordynator akcji - kierownik lub osoba go zastępująca, bądź pełniąca dyżur w recepcji - portierni. W pierwszej kolejności alarm o ewakuacji należy ogłaszać w tych częściach obiektu, gdzie występuje bezpośrednio zagrożenie dla życia ludzi.

Osoby ewakuowane - jeżeli okoliczności na to pozwalają - należy wyprowadzać w grupach. Każdej grupie ewakuującej się o własnych siłach (optymalnie - nie więcej niż 10 osób) należy przydzielić co najmniej jedną osobę nadzorującą i kierującą ewakuacją (wyznaczonego pracownika lub lokatora). Osoby o częściowym ograniczeniu zdolności do samodzielnego poruszania się, mogą ewakuować się przy pomocy innych osób – ujęte pod rękę, przytrzymujące się za szyję ratującego lub podtrzymywane pod ramiona, itp.

Przy ewakuowaniu ludzi należy pamiętać, aby w pierwszej kolejności ewakuować:

1. Osoby o ograniczonej zdolności poruszania się.
2. Osoby z bezpośrednio zagrożonych pomieszczeń lub które znajdują się na drodze rozprzestrzeniania się zagrożenia.

3. Osoby z pomieszczeń, z których wyjście lub dotarcie do bezpiecznych dróg ewakuacyjnych może zostać odcięte (np. przez wysoką temperaturę lub zadymienie).

Ogłaszając alarm nie należy dopuścić do sytuacji prowadzących do powstania paniki. Osoby ogarnięte paniką zachowują się nieracjonalnie, tworząc „tłum” podatny na wszelkie sugestie, zdarza się też, że nie reagują na polecenia ratowników, traktują słabszych, napierają na wyjścia ewakuacyjne, czy ignorują oznakowania prowadzące do wyjścia ewakuacyjnego.

W przypadku występowania warunków sprzyjających powstaniu paniki, w celu do jej niedopuszczenia i zachowania kontroli nad przebiegiem ewakuacji należy:

1. Usunąć lub izolować osoby zaangażowane w wywołanie paniki - trzeba to uczynić, zanim tłum stanie się „jednolitą” całością.
2. Przerwać proces porozumiewania się w tłumie - np. dzieląc go na mniejsze części.
3. Usunąć prowodyrów, szczególnie jeśli można to uczynić bez użycia siły.
4. Odwrócić uwagę tłumu od głównego obiektu zainteresowania.
5. Zapobiegać powiększaniu się i wzmocnianiu tłumu - np. przez prowadzenie ewakuacji z kilku wyjść.

Po zakończeniu ewakuacji koordynator czy osoba odpowiedzialna powinna sprawdzić czy wszystkie osoby opuściły dany budynek (piętro). Jest to szczególnie ważne w przypadku organizacji ewakuacji osób o ograniczonej zdolności poruszania się. **Miejszem zbiórki po ewakuacji jest parking znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie budynku Domu Studenta Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach.**

Po opuszczeniu wszystkich pomieszczeń przez osoby znajdujące się w budynku - w przypadku nie dotarcia jeszcze na miejsce jednostek straży pożarnej - **koordynator** akcji powinien wyznaczyć grupy liczące co najmniej dwóch pracowników (studentów), do sprawdzenia, czy w poszczególnych pomieszczeniach nie została żadna osoba. W trakcie wykonywania tej kontroli, osoby te powinny zachować szczególną ostrożność, zwłaszcza w pomieszczeniach zagrożonych bezpośrednio przez pożar lub inne miejscowe zagrożenie (np. ulatniający się gaz, uwolnienie toksycznej substancji chemicznej czy akt terrorystyczny związany z podłożeniem ładunku wybuchowego, itp.).

W przypadku zarządzenia ewakuacji osoby kierujące grupami pracowników (kierownik) lub wyznaczone przez niego osoby zobowiązane są:

1. W spokojnym trybie powiadomić współpracowników oraz przebywających w obiekcie lokatorów o konieczności ewakuacji.
2. Wskazać kierunki wyjść ewakuacyjnych i miejsce zbiórki po opuszczeniu obiektu.

3. Sprawdzić, czy wszyscy pracownicy, lokatorzy, goście opuścili zajmowane pomieszczenia i miejsca pracy.

**PROCEDURA – SPOSÓB POSTĘPOWANIA
DLA OSÓB WYZNACZONYCH DO KOORDYNACJI EWAKUACJI
Z DOMU STUDENTA**

1. Po ogłoszeniu alarmu zająć uprzednio wyznaczone stanowisko i kierować ludzi (studentów, gości) na drogi ewakuacyjne (zgodnie z oznakowaniem ewakuacyjnym) oraz do miejsca zbiórki po opuszczeniu obiektu.
2. Nie dopuszczać do nadmiernego zapełnienia ewakuacyjnych klatek schodowych przez zapewnienie równomiernego i spokojnego wejścia studentów, gości czy pracowników na tę klatkę ewakuacyjną.
3. Przydzielić osobom o ograniczonej zdolności poruszania się opiekuna lub opiekunów.
4. Usuwać z drogi osoby ogarnięte paniką.
5. W sytuacji spiętrzenia potoku ludzi, skierować część ewakuowanych na inną najbliższą, dostępną drogę ewakuacyjną.

PROCEDURA – SPOSÓB POSTĘPOWANIA DLA OSÓB EWAKUUJĄCYCH SIĘ Z DOMU STUDENTA

1. Zaalarmowani o zagrożeniu pożarowym lub innym miejscowym zagrożeniu winni zachować spokój, zabrać ze sobą jedynie rzeczy absolutnie niezbędne (np. dokumenty, ciepłe okrycie).
2. Zorganizować się w grupy i podporządkować się poleceniom organizujących ewakuację, udając się w kierunku dróg ewakuacyjnych.
3. Jeżeli nie znamy rozkładu dróg i wyjść ewakuacyjnych podążać w jednym z obranych kierunków, wolnymi od dymu korytarzami starając się dostrzec znaki ewakuacyjne.
4. Poruszać się przy ścianie, szybkim krokiem bez podbiegania i wyprzedzania innych osób.
5. Pamiętać, że najniższe temperatury i zadymienie panują tuż nad podłogą, odcinki o dużym zadymieniu pokonywać w pozycji pochylonej lub w ostateczności - czołgając się.
6. Produkty spalania są trujące, należy jak najszybciej opuścić zadymione pomieszczenie. Nie wolno zatrzymywać się ani poruszać w kierunku przeciwnym do kierunku ewakuacji.
7. W przypadku silnego zadymienia korytarzy i braku możliwości bezpiecznego, poruszania się nimi, należy pozostać wewnątrz pomieszczeń, oczekując na pomoc jednostek ratowniczych. Wskazane jest przy tym uszczelnienie drzwi, w miarę posiadanych możliwości (np. mokre ubrania).
8. W czasie schodzenia np. klatką schodową szybkość poruszania się dostosować do szybkości osób znajdujących się niżej, poruszać się przy ścianie lub balustradzie. Odcinki bardziej zadymione można pokonywać schodząc tyłem do kierunku ewakuacji.
9. Po opuszczeniu budynku przejść do wyznaczonego miejsca – rejonu zbiórki i czekać na sprawdzenie stanu osobowego oraz dalsze dyspozycje kierującego akcją ewakuacyjną.

Załącznik do Zarządzenia 38/2020
z dnia 3 lipca 2020 r.